

szlachta ziemiańska

SOPLICOWO

arystokracja

ZAMEK

Horeszkowa – *nie wiemy jak zginęła*

Stolnik Horeszko

córka

Ewa Horeszko

mąż

Kasztelan

(zakochani)

Jacek Soplica

syn

stryj

Tadeusz Soplica

romans

zaręczyny

dziecko

Telimena

Zosia

opiekunka

Sędzia Soplica

ekonom, podwładny

Sokół
pies myśliwski chart

Asesor

urzędnik

spór

Rejent Bolesta

notariusz, dawniej adwokat
zwany kaznodzieją

zaręczyny

Kusy
pies myśliwski - chart

Wojski/Tadeusz Hreczecha

córka

Tekla Hreczeszanka

Protazy – Baltazar Brzechalski

śługa Sopliców zwany
Woźnym

Podkomorzy
gość Sędziego, rozstrzyga

sprawy majątkowe

córki
Róża i Anna

żona
Podkomorzyna

śługa
Tomasz

HRABIA

potomek rodu, chce odzyskać zamek

Gerwazy Rębajło

Półkozic/Szczerbiec/Mopanku
klucznik, opiekun zamku, świadek
zabicia Stolnika przez Jacka Soplicę

w końcowej części eposu zaprzyjaźniają się

Moskale

Płut

major, zrusyfikowany Polak

Ryków

Nikita Nikitycz

kapitan wojska, biesiaduje
w Zamku

szlachta zaściankowa

DOBRZYŃ

Maciej Dobrzyński, Maciej nad Maćkami, Królik, Zabok,
Chrzyciel, Kropiciel, Kurek na Kościele
patriota

Sak Dobrzyński
Bartek Dobrzyński - Szydełko
Maciej Dobrzyński - Konewka
Bartek Dobrzyński – Prusa, poseł
Bartek Dobrzyński - Brzytwa

Jankiel

Żyd, karczmarz, *patriota*, *emisariusz napoleoński*
Bliski współpracownik Księdza Robaka, stynął ze wspianej gry na cymbałach,
w dwunastej księdze zagrał koncert

Trochę historii...

Pierwsze wydanie

W 1830 r. było powstanie listopadowe, z tym wydarzeniem zaczął się też okres Wielkiej Emigracji. Zgodnie z planem Józefa Bema większość emigrantów (tych, których było na to stać) osiedliło się we Francji. Od razu powstał Komitet Tymczasowej Emigracji Polskiej, jednak był on atakowany przez Klub Patriotyczny za postawę apolityczną; pojawił się rozłam na demokratyczną lewicę (Lelewelistów, Towarzystwo Demokratyczne Polskie, Gromady Ludu Polskiego) oraz konserwatywną prawicę (Hôtel Lambert). Nieustannie dyskutowano o przyczynach upadku powstania, o kształcie przyszłej Polski i o pomysłach na odzyskanie niepodległości. W takiej atmosferze w 1834 r. Mickiewicz wydał w Paryżu „Pana Tadeusza”.

Miejsca akcji:

Soplicowo – dworek szlachecki (ważny jest arkadyjski opis domu) skromny, ale zadbane, drewniany, na kamiennym fundamencie (*lecz podmurowany*), na wzgórzu, pobielone ściany, chronią go topole przed wiatrem. To renesansowy ideał dworku – ostoja tradycji.

Dobrzyń – zaścianek (księgi V i VI) osada szlachecka – niewielkie rodzinne własności, wszyscy są ze sobą spokrewnieni.

Zamek Horeszków/Sopliców – przedmiot sporu, w obszernej zamkowej sieni urządzano biesiady, ściany były kamienne, wisiało na nich wiele myśliwskich trofeów.

Hierarchia społeczna:

arystokracja – czyli najważniejsi i rządzący, w Polsce nazywani magnaterią. Choć mówiono: „szlachcic na zagrodzie był równy wojewodzie”, to trzeba to rozumieć nie jako równość szlachecką, lecz jej przeciwieństwo. Jeżeli szlachcic zdobył majątek, mógł być magnatem, jeśli go stracił – spadał w hierarchii społecznej. W „Panu Tadeuszu” do tej klasy należą: Stolnik Horeszko, Hrabia, Zosia.

szlachta – czyli ród/rodowy, nie tak dobrze usytuowana jak magnateria. To bardzo złożona grupa, część stanowią dawniejsi arystokraci, którzy stracili dobra; inni są potomkami rodów rycerskich. W *Panu Tadeuszu* występują poniższe grupy: **ziemiańska**: Podkomorzy, Sędzia Soplica, Jacek Soplica, Tadeusz Soplica, **szlachta zaściankowa**: Maciej Dobrzyński i jego rodzina.

zalety: istotny głos w społeczeństwie, patrioci, świetnie władają bronią, kultywują tradycję, gościnni;

wady: nieustannie biesiadują, kierują się dewizą: „Zastaw się, a postaw się”, czyli żyją na pokaz, nad stan; cechuje ją warcholstwo (knują intrygi), pieniactwo (nieustannie wytyczają sprawy sądowe), ignorancja, chcą mieć władzę (za wszelką cenę), skorzy do bijatyk;

gołota szlachecka – uboga grupa społeczna ludzi ze szlacheckim rodowodem, ale nie posiadająca ziemi. Ma złą sławę, mówi się, że bieda sprawiła, że byli bardzo przekupni i podlizywali się magnaterii, dlatego na Sejmie Czteroletnim odebrano im prawa głosu, byli chętni do bitki, niewykształceni, nadużywali alkoholu (jak wszystkie powyższe stany), nie mogli piastować urzędów. Pogardliwie nazywano ich „hołotą”. W *Panu Tadeuszu* do tej warstwy należeli: Gerwazy Rębajło i Protazy Brzechalski.